

Spis treści

Wstęp	9
--------------------	---

RENEZANS

Wstępnie o epoce

Skąd „renesans”?	13
Giovanni Pico della Mirandola, <i>Mowa o godności człowieka</i>	19
Czytanie ze zrozumieniem*	
Jerzy Ziomek, <i>Polski mecenat kulturalny w renesansie</i>	21
Wybitni humaniści renesansowi	24
Erazm z Rotterdamu, <i>Miła wojna dla tych, co jej nie znają</i>	30
Sztuka renesansu	31

Homo sum...

Petrarka – piewca miłości	34
Francesco Petrarca, <i>Sonety do Laury</i>	
90.	34
132.	35
134. (przełożył Daniel Naborowski)	36
134. (przełożył Jalu Kurek)	37
Boccaccio – mistrz noweli	38
Giovanni Boccaccio, <i>Okrutny mąż</i>	38

Renesansowy optymizm

Mikołaj Rej – życie pocziwego ziemianina	42
Mikołaj Rej, <i>Żywot człowieka pocziwego</i>	42
<i>Co niedźwiedzią skórę szacowali</i>	44
<i>Co się nie chciał spowiedać, iż się żona spowieda</i>	45
<i>Baba, co w pasyję płakała</i>	45
Jan Kochanowski – poeta doctus	46
<i>Czego chcesz od nas, Panie...</i> (Pieśń XXV, ks. wtóre)	47
Psalm 19 (18) (<i>Chwała Boża w przyrodzie i Prawie</i>)	48
<i>Pieśń świętojańska o Sobótce. Panna XII</i>	49
<i>Nie porzucaj nadzieje...</i> (Pieśń IX, ks. wtóre)	51
<i>Serce roście...</i> (Pieśń II, ks. pierwsze)	52
<i>Niezwykłym i nie leda piórem opatrzoney</i> (Pieśń XXIV, ks. wtóre)	53
Szymona Szymonowica obraz wsi	55
<i>Żeńcy</i>	56
Poćwicz przed maturą	
Jan Kochanowski, <i>Stateczny umysł pamiętaj zachować</i> (Pieśń XI, ks. wtóre)	59

* tytuły tekstów „Czytanie ze zrozumieniem” pochodzą od Autorek podręcznika

W służbie ojczyźnie

Patriotyczna i obywatelska troska mistrza z Czarnolasu	61
Jan Kochanowski, <i>Pieśń o spustoszeniu Podola</i> (Pieśń V, ks. wtóre)	61
<i>Wy, którzy pospolitą rzeczą władacie...</i> (Pieśń XIV, ks. wtóre)	63
<i>Pieśń o dobrej stawie</i> (Pieśń XIX, ks. wtóre)	65
Profetyczny styl księdza Skargi	66
<i>Kazanie wtóre. O miłości ku ojczyźnie i o pierwszej chorobie Rzeczypospolitej, która jest z niezycliwości ku ojczyźnie</i>	67
Jak poprawić Rzeczpospolitą?	70
Andrzej Frycz Modrzewski, <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i>	71
Tomasz Morus, <i>Utopia</i>	72

Psalterz Dawidów

Jan Kochanowski, Psalm 8 (<i>Domine Dominus noster, quam admirabile</i>)	74
Psalm 8 (<i>Pochwała wielkości Stwórcy i godności człowieka</i>)	75

Kontynuacje i nawiązania

Jan Twardowski, <i>Kochanowskiego przekład psalmów</i>	76
--	----

Poćwicz przed maturą

Jan Kochanowski, Psalm 28	77
Psalm 51	78

Od żałoby do buntu

Jan Kochanowski, Tren I	80
Tren V	81
Tren VI	82
Tren VII	83
Tren VIII	83
Tren IX	84
Tren X	85
Tren XI	86
Tren XVI	87
Tren XIX albo Sen	89

Kontynuacje i nawiązania

Andrzej Wajda, <i>O obrazie „Trumna chłopska”</i>	93
Władysław Broniewski, <i>W zachwycie i grozie</i>	94

Poćwicz przed maturą

Bolesław Leśmian, <i>Urszula Kochanowska</i>	95
--	----

Człowiek reżyserem czy marionetką?

Życie niczym fraszka	96
Jan Kochanowski, <i>O mądrości</i>	97
<i>O żywocie ludzkim</i>	97
<i>Człowiek boże igrzysko</i>	98
<i>Na swoje księgi</i>	98
<i>Na łakome</i>	99
<i>Za pijanicami</i>	99
<i>Na nabożną</i>	99
<i>Na młodość</i>	99
<i>Z Anakreonta</i>	100

Szekspir – genialny znawca natury ludzkiej	101
Stanisław Barańczak, <i>Appendix</i>	101
Czytanie ze zrozumieniem	
Przemysław Mroczkowski, <i>Teatr elżbietowski</i>	102
Kontynuacje i nawiązania	
Juliusz Słowacki, <i>Balladyna</i>	105
Jan Lechoń, <i>Do Szekspira</i>	107
Makbet samurajem, czyli Tron we krwi	108
Hamlet Williama Szekspira	110
William Szekspir, <i>Hamlet</i>	111
Kontynuacje i nawiązania	
Zbigniew Herbert, <i>Tren Fortynbrasa</i>	114
William Szekspir, <i>Hamlet</i>	116
Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, <i>Ofelia</i>	116
Poćwicz przed maturą	
William Szekspir, <i>Makbet</i>	118

BAROK

Wstępnie o epoce

Barok – epoka oryginalna	123
---------------------------------------	-----

Czytanie ze zrozumieniem

Czesław Hernas, <i>Religijność baroku</i>	127
---	-----

Pascal – genialny matematyk i filozof	128
--	-----

Blaise Pascal, <i>Myśli</i>	129
-----------------------------------	-----

Sztuka baroku	130
----------------------------	-----

Czytanie ze zrozumieniem

Maria Rzepińska, <i>Święto obfitości w malarstwie barokowym</i>	132
---	-----

Barokowe kontrasty

Vanitas vanitatum et omnia vanitas	140
---	-----

Mikołaj Sęp Szarzyński, <i>Sonet IV. O wojnie naszej, którą wiedzimy z szatanem, światem i ciałem</i>	141
---	-----

<i>Sonet V. O nietrwalej miłości rzeczy świata tego</i>	142
---	-----

Czytanie ze zrozumieniem

Jan Błoński, <i>O człowieku Sępa Szarzyńskiego</i>	143
--	-----

Daniel Naborowski, <i>Marność</i>	145
---	-----

<i>Krótkość żywota</i>	145
------------------------------	-----

<i>Na toż</i>	146
---------------------	-----

<i>Cnota grunt wszytkiemu</i>	146
-------------------------------------	-----

Jan Andrzej Morsztyn, <i>Pszczółka w bursztynie</i>	147
---	-----

<i>Księga Hioba</i>	149
---------------------------	-----

Zbigniew Morsztyn, <i>Emblema 47</i>	149
--	-----

Ben Jonson, <i>Klepsydra</i>	150
------------------------------------	-----

Józef Baka, <i>Uwaga o wieczności</i>	151
---	-----

Poćwicz przed maturą

Julian Tuwim, <i>Życie moje</i>	154
---------------------------------------	-----

Barokowe ogrody miłości	155
Jan Andrzej Morsztyn, <i>Raki</i>	155
<i>Do tejże</i>	156
<i>Niestatek Oczy są ogień</i>	157
<i>Do trupa</i>	158
Daniel Naborowski, <i>Łowy</i>	158
<i>Do tejże</i>	159
<i>Na oczy królowy angielskiej</i>	159
Jan Andrzej Morsztyn, <i>Cuda miłości</i>	161
Kontynuacje i nawiązania	
Wisława Szymborska, <i>Kobiety Rubensa</i>	163
Stanisław Grochowiak, *** [<i>Dla zakochanych to samo staranie...</i>]	164
Błądny rycerz Don Kichote	
Miguel Cervantes, <i>Don Kichote</i>	166
Czytanie ze zrozumieniem	
Vladimir Nabokov, <i>Krytyka literacka o Don Kichocie</i>	173
Kontynuacje i nawiązania	
Stanisław Grochowiak, <i>Don Kichot</i>	175
Fenomen sarmatyzmu	
Czytanie ze zrozumieniem	
Maria Bogucka, <i>Stroje szlacheckie</i>	178
Władysław Wróblewski, <i>Łście sarmacki pogrzeb</i>	180
Wacław Potocki – oświecony Sarmata	183
Wacław Potocki, <i>Nierządem Polska stoi</i>	183
<i>Zbytki polskie</i>	183
<i>Transakcja wojny chocimskiej</i>	184
Pisane na użytek własny	186
Czytanie ze zrozumieniem	
Czesław Hernas, <i>Sztuka pamiętnikarska w baroku</i>	186
Jan Chryzostom Pasek, <i>Pamiętniki</i>	187
Jan III Sobieski, <i>Listy do Marysieńki</i>	191
Kontynuacje i nawiązania	
Ascetoholix, <i>Sarmaci</i>	193
Jacek Kaczmarski, <i>Rokosz</i>	194
Poćwicz przed maturą	
Henryk Sienkiewicz, <i>Potop</i>	196
Wacław Potocki, <i>Pospolite ruszenie</i>	197

OŚWIECENIE

Wstępnie o epoce

Nadejście oświecenia	201
Immanuel Kant, <i>Co to jest oświecenie?</i>	202

Wiek rozumu i myślicieli

Dzieło filozofów oświecenia	205
Kartezjusz, <i>Medytacje o pierwszej filozofii</i>	206
<i>Rozprawa o metodzie</i>	206
John Locke, <i>Rozważania dotyczące rozumu ludzkiego</i>	207
Monteskiusz, <i>O duchu praw</i>	208
Jean-Jacques Rousseau, <i>Listy moralne</i>	209
<i>Encyklopedia, czyli Słownik rozumowany nauk, sztuk i rzemiosł</i>	211
Denis Diderot, <i>Kubuś Fatalista i jego pan</i>	213
Michaił Łomonosow, <i>O ruchu Ziemi</i>	215

Kontynuacje i nawiązania

Zbigniew Herbert, <i>Pan Cogito a ruch myśli</i>	216
--	-----

Jedna epoka – trzy style

Klasycyzm	217
------------------------	-----

Adam Naruszewicz, <i>Balon</i>	219
--------------------------------------	-----

Czytanie ze zrozumieniem

Stanisław Lorentz i Andrzej Rottermund, <i>Powrót do antyku w sztuce oświecenia</i>	222
---	-----

Rokoko	223
---------------------	-----

Franciszek Dionizy Kniaźnin, <i>Prima Aprilis</i>	224
---	-----

<i>Praktyka</i>	225
-----------------------	-----

<i>Kochanie</i>	226
-----------------------	-----

Maria Rzepińska, <i>O sztuce rokokowej</i>	226
--	-----

Sentymentalizm	228
-----------------------------	-----

Teresa Kostkiewiczowa, <i>O sentymentalizmie</i>	229
--	-----

Franciszek Karpiński, <i>Laura i Filon</i>	231
--	-----

<i>Do Justyny. Tęskność na wiosnę</i>	234
---	-----

Jean-Jacques Rousseau, <i>Nowa Heloiza</i>	235
--	-----

Kontynuacje i nawiązania

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, <i>Laura i Filon</i>	236
--	-----

Konstanty Ildefons Gątczyński, <i>Filon i Laura. Wersja nowa</i>	237
--	-----

Poćwicz przed maturą

Laurence Sterne, <i>Podróż sentymentalna</i>	238
--	-----

Krasicki – księżę poetów

W kręgu bajek	241
----------------------------	-----

Jean de La Fontaine, <i>Korzyść z nauki</i>	241
---	-----

<i>Pies i cień jego w wodzie</i>	242
--	-----

Franciszek Ksawery Dmochowski, <i>Sztuka rymotwórcza</i>	243
--	-----

Stanisław Trembecki, <i>Lew i mucha</i>	243
---	-----

Ignacy Krasicki, <i>Ptaszki w klatce</i>	244
--	-----

<i>Słowik i szczygieł</i>	245
<i>Dewotka</i>	245
<i>Jagnię i wilcy</i>	245
<i>Katamarz i pióro</i>	246
Kontynuacje i nawiązania	
Zbigniew Herbert, <i>Wilk i owieczka</i>	246
„Satyra prawdę mówi”	247
Czytanie ze zrozumieniem	
Mieczysław Klimowicz, <i>Społeczna dydaktyka w „Satyrach” Ignacego Krasickiego</i>	247
Ignacy Krasicki, <i>Do króla</i>	249
<i>Żona modna</i>	253
Monachomachia, czyli poemat heroikomiczny	258
Ignacy Krasicki, <i>Monachomachia, czyli wojna mnichów</i>	259
O miłości ojczyzny	
Liryka patriotyczna	265
Ignacy Krasicki, <i>Hymn do miłości ojczyzny</i>	265
<i>Gdybym ja był Szwajcarem...</i>	266
Franciszek Karpiński, <i>Żale Sarmaty nad grobem Zygmunta Augusta..., ostatniego króla z domu Jagiełłów</i> ...	267
Scena teatralna	
Czytanie ze zrozumieniem	
Zbigniew Raszewski, <i>W ostatnich latach Rzeczypospolitej</i>	270
Poćwicz przed maturą	
Julian Ursyn Niemcewicz, <i>Powrót pośła</i>	272
Z językiem za pan brat	
Zapożyczenia	274
Tablica chronologiczna	282
Indeks rzeczowy	286
Indeks osób i utworów	287